

O SUICIDU MLADIH

Autor Administrator

Dr. Valentina Mandariæ, Epidemija besmisla (Glas Koncila) Uz pojavu samoubojstava među uèenicima osnovne škole i mladima Najnoviji dogaðaji de-vijantnog i autode-struktivnog ponašanja među djecom i mladi-ma izazvali su žaljenje, zabrinutost i prozvali na veæu odgovomost cijelo društvo. Nema nitko pravo biti rav-nodušan i neodgovoran pred sva-kodnevnim porastom nasilja i devijantnog ponašanja koje svoje žrtve ubire među djecom i mladima.

Crkva, koja se identificira kao no-siteljica smisla, ima takoðer potrebu za trajnim preispitivanjem vlastitog djelovanja u današnjem društvu. Mora se pitati koristi li sve date mo-guænosti kako bi u ovom svijetu be-smisla pružala razloge nade, smisla, radosti i æivotnog opdmizma. Kroz evangelizacijsko i odgojno djelovanje u župnim zajednicama i reli-gioznim odgojem u našim školama moæe biti vaæna karika, odskoæna daska, u promicanju smisla.

Prvi znakovi besmisla æivota Razvojna psihologija uèi da si svaki èovjek negdje u pubertetu ili predadolescenciji prvi put ozbiljno postavlja egzistencijalna pitanja: Tko sam ja? Kamo idem? Ima li æivot smi-sta? Zašto uopæe æivim? Itd. Kada dijete postigne odreæene intelektual-ne sposobnosti, sposobno je za takva pitanja i od tog trenutka ono postaje traæitelj odgovora. U prijašnjim vre-menima na putu traæenja dijete nije bilo samo. Društvena zajednica, poèevši od obitelji, pruæala je odreæemu „znaæensku platformu“ i na taj naæin je bila orijentacijska potpora. Danas se djeca i mladi s temeljnim æivotnim pitanjima susreæeu puno ra-nije, puno ranije imaju moguænost eksperimentiranja i æivljenja odreæe-nih iskustava koja su u nedavnoj pro-šlosti bila pridræzana za odraslu dob.

Nekada je bilo upitno reæi da dijete ima problema. Danas je ozbiljan pro-blem kako.pomoæei djeci da se znaju nositi sa æivotnim problemima. U nemoguænosti da pozitivno odreagi-raju na æivotne situacije, djeca upa-daju u depresiju,

nesigurnost, strah, bezvoljnost. A to su prvi znakovi be-smisla koji, kako vidimo, mogu ozbiljno ugroziti æivot djeteta i adolescenta. Posljednja dogaðanja šalju ozbiljne signale o epidemiji besmisla, medu djecorn i mladima. A posljedice su nam naæalost, dobro pozmate.

Status „odgojne siroæadi“ Ovih dana Hrvatska se suoæava s posljedicama društvenog stanja koje je jedan novinar izrazio na sljedeæei naæin: „Èini se da su djeca uzela sudbinu u svoje ruke zbog ne-sposobnosti odraslih da im pomo-gnu riješiti njihove probleme“.

U 2007. godini 19 maloljetnika poæinilo je samoubojstvo, a njih 46 je to pokušalo. Ubojstva, razbojstva, samoubojstva - glavna su tema svih tiskovina, televizijskih vijesti, in-ternet-portala. Svjedoci smo naglog rasta nasilja i agresivnosti u obitelji-ma, školama, na javnim mjestima. No isto tako èinjenica je da se sve èešæe proziva

medije kao one koji u svojim reklamama, programima promiæu nasilje kao, sredstvo do ci-lja. Straviæne scene kojima su me-dijski bila popraæena zadnja ma-loljetniæka samoubojstva ozbiljan su pokazatelj poremeæaja u društvu.

Wertherov efekt je sve prepozna-tljiviji. Naime, mnogi struènjaci potvrðuju da nakon drastiæenog prikazivanja ubojstava i samouboj-stava do u detalje - uvijek se dogodi njihov porast. Kada se poènu dano-mice nizati ubojstva i samouboj-stva, uslijedi masovni šok koji tre-nutno posvijesti teæinu problema, ali nema ozbiljnih promišljanja i konkrenih akcija u traæenju uzroka i saniranju njihovih posljedica. Sve se svede na osnivanje privremenih „stoæera za

gašenje poæara“. Pro-blem ubojstava, razbojstva, samou-bojstava ne moæe riješiti jedan struèni tim, „plavi telefon“, psihijatrijska ordinacija i sl. Sve je to korisno i potrebno, meðutim bez ozbiljnog suoæavanja s uzrocima takvih pogubnih pojava kod djece i mladih, i to na nacionalnoj razini, ostat æe sve, na razini medijske senzacije i in-stantnoga kolektivnog šoka.

Pedagozi, sociolozi, psiholozi, psihijatri pokušavaju upozoriti na eventualne piste za suzbijanje i smanjivanje takvih teških æivotnih poremeæaja koji se oèituju veæ kod djece. U suèeljavanju s takvim teškim æivotnim poremeæajima u odrastanju djece i mladih, nameæe se spontano pitanje: Tko se danas bavi djecom? Èija su oni briga? Društvo prebacuje dgovornost na roditelje, roditelji na školu, Crkvu, društvo, medije. Tko danas ima vremena pratiti djecu u njihovu odrastanju, u njihovo-suèeljavanju sa surovim æivot-nim iskustvima: od onih koje doævljavaju u vlastitoj obitelji, u školi, na ulici, u virtualnom svijetu me-dija? S kime to dijete moæe reflekti-rati, podijeliti? Gledano s odgojnog aspekta, dobiva se dojam da mnoga naša djeca imaju status „odgojne si-roæadi“. Imaju sve, a ono najbitnije im nedostaje.

Poremeæena komunikacija Tragom uzroèenika koji dovode do devijantnih ponašanja kod djece i mladih dolazimo do krize komu-nikacije. Ponajprije komunikacije u vlastitoj obitelji. Djeca, zahvaljujuæi suvremenom naæinu æivota, poseb-no medijima, æive u isto vrijeme mnoštvo razlièitih iskustava, svjeto-va, ideologija, supkultura... Mlada osoba je u sebi podijeljena. Nema jedno, egzistencijalno središte, duhovno središte kroz koje bi se fil-trirala sva ta razlièita pojedinaæna iskustva i pronalazila svoj jedinstveni smisao. Njihov æivot je postao po'put velike puzzle, koju nikako ne uspijevaju sloæiti. æivot im je raz-bijen u pojedinaæne slièice koje ne-maju nikakve veze jedna s drugom. Nema cjelovite vizije æivota, èovjeka, smisla. Sve je razbijeno i æivot se èini poput slike koju promatramo u raz-bijenom zrcalu. Osobi koja odrasta i suoæava se s izazovima suvremeno-ga æivota potrebno je središte - kom-pas da se ne izgubi. Stavove i vrijed-nosna usmjerena roditelja djeca in-tegriraju kroz mrežu odnosa: kroz dijalog, definiranje pravila na kojima se temelji suæivot. Kroz intenzivni odnos s roditeljima djeca usvajaju temeljna naæela.

Obitelj je prva i najvaænija dimenzija za od-goj pojedinca u razvoju. Mnogi su problemi povezani s narušenim obi-teljskim odnosima, ili, pak, što je sve èešæe, odsutnost jednog ili obadva roditelja. Da bi adolescent uspješno odgovorio, na sve razvojne izazove, jako je vaæno da moæe raæunati na stabilne odnose u obitelji.

Razbijena obitelj moæe biti ozbiljna zapreka za uspješno nadilaæenje odgojnih kriza. Naæalost, sve veæi broj djece i obitelji ne moæe raæunati s odgojnom pot-porom vlastitih roditelja. Veoma je vaæno, jesu li odnosi u kuæi autentit-ièeni, iskreni, puni povjerenja i sigur-nosti. Ako sve to nedostaje, ne-izbjjeæne su negativne posljedice. Istraæivanja pokazuju da sve veæe poteškoæe imaju djeca i adolescenti koji nisu „imali djetinistvo“, tu ba-zìenu sigurnost, autonomiju i po-vjerenje. U nedostatku toploga, obi-teljskog ozraæja nije rijedak „bijeg od kuæe“ koji se predstavlja kao „bijeg od odsutne prisutnosti“. Ponekad to moæe biti povod pribjegavanju neæeljenim iskustvima, bijeg u

traženje „drugoga“, kojeg dosada u vlastitoj obite1ji nije susreo. Zato nije rijetko da veæ djeca ulaze u razlièite sekte, bande, klanove, supkulture. Fizièka i psihološka odsutnost rodi-tellja za svako dijete i adolescenta može biti veoma pogubna. Zato, koliko god se u društvu insistiralo na aktiviranju paralelnih odgojnih ili preventivnih institucija, valja istakuti da je obitelj u odrastanju djeteta nezamjenjiva, nema alternative. Promicanje cjelovitoga razvoja Nekoliko zadnjih razbojstava i sa-moubojstava dogodilo se upravo u školi, među uèenicima. To je ozbiljan razlog za preispitivanje zadaæe škole u odrastanju djece i mladih. Današnje društvo, pa i hrvatsko, želi se identificirati ponajprije kao društvo znanja. Na taj naèin šalje se jasna poruka što se oèekuje od buduæih generacija: da budu depozitori znanja, informacija, vještina. Je li to dovoljno? Je li škola zaista samo laboratorij znanja, informacija? O odgojnoj dimenziji škole sve se manje èuje, èita, piše. A kada se dogodi nepredviðen sluèaj, onda se ponajprije prozivaju školski psiholozi i i pedagozi. Tako ovih dana èitamo podatak da je u nekim hrvatskiim školama jedan psiholog za-dužen za 3.500 uèenika. Njegova se uloga svodi na interventnu službu. Psiholog nema moguænost neposred-nog bavljenja djecom, nego ih njemu šalju nastavnici i razrednici kada se sami ne mogu nositi s ponašanjima pojedinih uèenika. Stoga je mala vjerojatnost da bi struèni tim škole mogao doprijeti do onih dobrih, mirnih, odliènih, koji u danom tre-nutku posegnu za autodestruktivnim ponašanjima. Zašto su tako šture in-formacije o uèenicima i od strane raz-rednika, psihologa, pedagoga? Njima se malo ili nitko ne bavi izvan onoga obvezatnog i profesionalnog. Ako škola, želi opravdati svoju povjesno-tradicijsku ulogu (prenositeljica zna-nja i vrednota), onda bi ozbiljno tre-balati preispitati sadašnju ulogu u oèo-vjeèenju rnladih generacija. A to znaèi da cjelokupna aktivnost škole bude usmjerena na promicanje cjelovitoga razvoja uèenika. Privid umjesto stvarnosti U stvremenoj digitalnoj eri djeca i mladi masovno i nekontrolirano kori-ste internet, mobitel i playstation. Eu-ropsko istraživanje potvrđuje da u mnogim europskim zemljama 22% djece između 3. i 5. godine koriste kompjutor, izmedu 6. i 10. godine 68,1% te između 11. i 13. godine 78% djece. Imajuæi u vidu èinjenicu da je tehnologija u snažnoj uzlaznoj orbi-ti, bilo bi dobro više se pozabaviti odgojem djece za korištenje medija. U tome opet imaju presudnu ulogu roditelji. A upravo oni u tom podruèju pokazuju odgojni deficit. Isto tako je veoma važan konstruktivan odnos između vlasnika medija i od-goja. Ponekad se dobiva dojam da se oni uvijek nalaze na suprotnim stranama. Oni koji su odgovorni za odgoj, redovito moralistièki kritiziraju medije da nemaju pravilan stav pre-ma temeljnim vrednotama. Izazov je medutim u uvjeravanju medija da im je temeljni profit u promicanju temeljnih vrednota. Jedino je rješenje u uspostavljanju saveza izme-đu kreatora medijskih programa i odgojnih struktura. Na pitanje što mladi traže na in-temetskim stranicama, istraživanja pokazuju da su djeca i mladi skloni tražiti one prostore u kojima mogu eksperimentirati iskustvo opasnosti i rizika. Djeca i mladi su sve dublje uronjeni u svijet medija, u svijet fik-cije. Ta stopljenost s medijima dove-la je do brkanja pojmove znanja i prepoznavanja. Mladi su sve više uvjereni da puno toga veæ znaju jer su to vidjeli na televiziji ili na inter-netskim stranicama. To nije znanje nego prepoznavanje. Mediji pružaju iluziju znanja. Cjelokupno medijsko zamišljanje i predstavljanje prido-nosi slabljenju kontakta sa stvarnošæu, s drugim i drugaèijim. Umjesto stvamosti do njih dolazi privid. Ako je drugi/drugo/drukèiji samo privid, onda je i vlastito ja privid. Izgibiti kontakt s drugima znaèi izgubiti kontakt sa samim sobom. Zašto je kibernetski prostor toliko zanimljiv mladima? To je teritorij toliko širok da nema gra-nica, toliko slobodan da omoguæuje svakome da si uzme vlastiti prostor, to-liko familijaran da omoguæuje susrete s drugima, toliko bo-gat da može odgovoriti na sve naše potrebe. Adolescencija je veoma osjet1jivo životno razdoblje u kojoj pojedinac gradi vlastitu sliku i obo-gaæuje svoje intelektualne sposob-nosti i kritièke prosudbe u odnosu na ono što èini i govori. Upravo su mediji ti koji mu u tome uvelike pomažu. Samo ostaje pitanje što sve može uzrokovati upotreba sredsta-va koja mogu kreirati izvanredne, fantastiène i magiène stvari. Kako ili što uèiniti da budu prilika za rast i kako eliminirati ili barem umanjiti potencijalne rizike? U modernom tehnološkom društvu u kojem mediji zauzimaju sve više prostora u oblikovanju identiteta mladih važno je promi-cati „kulturalnu skrb“. To je oblik skrbi koji se temelji na znanju, na familijarnosti sa složenim univer-zumom psihe, sa njezinim zako-nima, dinamikama, misterijima, ljutnjama, hrapavim kontradik-tornostima. Kulturna je skrb, u sintezi, odgojni model koji je u stanju pružiti mladima instru-mente intelektualne i psihološke zrelosti bez kojih se ne može shvatiti svijet koji nas okružuje, niti se može razumjeti samog sebe. Potreba za komunikacijom svaki je dan sve izraženija, ali i ne-zadovoljavajuæa. U situaciji kada nije zadovoljena potreba djeteta, ono pronalazi iluzorni isput na internetu, mobitelu, chatu, koji preuzimaju zamjensku ulogu za iskonsku ljudsku potrebu: potrebu za komunikacijom licem u lice.